

Μεθοδολογία Εκπαιδευτικής Έρευνας

Διδάσκων: Δρ. Παναγιώτης Μητρόπουλος
Email: pmitro@upatras.gr

- 1. Εισαγωγή

Σκοπός του Μαθήματος

- Να σας βοηθήσει στο να σχεδιάζετε και να ολοκληρώνετε ένα ερευνητικό έργο
- Να σας καθοδηγήσει σχετικά με το πώς υλοποιείται η έρευνα αναδεικνύοντας τις πιο γνωστές παγίδες.
- Να σας εξοπλίσει με τις γνώσεις και δεξιότητες που είναι απαραίτητες για την ολοκλήρωση ενός ερευνητικού έργου, από τη σύλληψη του ερευνητικού αντικειμένου έως τη σύνταξη της τελικής έκθεσης.
- Να σας παρουσιάσει και να σας βοηθήσει να ακολουθήσετε ένα πλήθος ερευνητικών προσεγγίσεων, στρατηγικών, τεχνικών και διαδικασιών.
- Να σας βοηθήσει να συνειδητοποιήσετε ότι δεν υπάρχει ένας μοναδικός ιδανικός τρόπος για την υλοποίηση ενός ερευνητικού έργου.
- Να σας φέρει σε επαφή με επιλογές που μπορείτε να κάνετε και να σας επισημάνει με ποιον τρόπο αυτές θα επηρεάσουν αυτά που θα ανακαλύψετε.
- Να σας παρουσιάσει τον πλούτο των δεδομένων που μπορείτε να αποκτήσετε μέσω Internet καθώς και τεχνικές για τη συλλογή και ανάλυση διαφορετικών τύπων δεδομένων.

Στόχοι διάλεξης:

- Να ορίζετε την εκπαιδευτική έρευνα
- Να προσδιορίζετε τους λόγους που κάνουν σημαντική την έρευνα
- Να ονομάζετε τα έξι στάδια που συνήθως ακολουθούν οι ερευνητές στη διαδικασία της έρευνας
- Προσδιορίστε τα χαρακτηριστικά της έρευνας που συνδέονται με την ποσοτική και την ποιοτική έρευνα
- Να κατανοήσετε τα ζητήματα δεοντολογίας στη διεξαγωγή έρευνας
- Να αναλογίζεστε τις δεξιότητες που απαιτούνται στην ερευνητική διαδικασία

Τι είναι η έρευνα;

- Θέτουμε ένα ερώτημα ή υπόθεση.
- Συγκεντρώνουμε δεδομένα για να απαντήσουμε στο ερώτημα.
- Συστηματική ανάλυση των δεδομένων και ερμηνεία των αποτελεσμάτων της ανάλυσης ώστε να παρουσιάσουμε μια απάντηση στο ερώτημα.

Γιατί η έρευνα είναι σημαντική;

- Βελτιώνει την γνώση
 - Συμπληρώνει - συνεισφέρει στις υπάρχουσες πληροφορίες
 - Βοηθάει να απαντηθούν κρίσιμα ερωτήματα
 - Ανατρέπει
 - Αναπαράγει, μπορεί να παρέχει πληροφορίες για ανθρώπους και τόπους που δεν έχουν μελετηθεί ακόμα

Γιατί η έρευνα είναι σημαντική;

(συνέχεια)

- Βελτιώνει την Πρακτική.
 - Προσφέρει νέες ιδέες στους επαγγελματίες εκπαιδευτικούς
 - Βοηθά τους εκπαιδευτικούς να αξιολογούν προσεγγίσεις και
 - ...να δημιουργήσουν δεσμούς με άλλους εκπαιδευτικούς που δοκιμάζουν παρόμοιες ιδέες
 - Συμβάλλει στη διαμόρφωση της (εκπαιδευτικής) πολιτικής
 - Επιτρέπει στους ανθρώπους να εξετάζουν διαφορετικές απόψεις

Προβλήματα που αντιμετωπίζει η έρευνα σήμερα

- Αντιφατικά ή ασαφή ευρήματα
- Δεδομένα χαμηλής ποιότητας
- Ασαφή ερευνητικά ερωτήματα
- Προβλήματα στη μεθοδολογία της έρευνας

Στάδια διεξαγωγής της έρευνας

1. Αναγνώριση του ερευνητικού προβλήματος

- Εντοπίστε ένα πρόβλημα και αιτιολογήστε τη σημασία του για το ερευνητικό πεδίο.

- Παραδείγματα

- 1) Η σχέση ανάμεσα στα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας του εφήβου και τη συμμετοχή του σε φαινόμενα κυβερνο-εκφοβισμού (cyber-bullying);
- 2) Ο ρόλος της εικαστικής θεραπείας στην απεξάρτηση από χημικές ουσίες.
- 3) Η σχέση ανάμεσα στην ακαδημαϊκή επίδοση και το χρόνο που αφιερώνεται στο ψυχαγωγικό διάβασμα.
- 4) Το εφηβικό κάπνισμα ενδέχεται να οδηγήσει σε πολλούς πρόωρους θανάτους.

2. Ανασκόπηση της Βιβλιογραφίας

- Εντοπισμός πηγών
 - Βιβλία
 - Περιοδικά
 - Ακαδημαϊκές Βιβλιοθήκες,
 - Online Βάσεις: scholar.google.gr,
www.scopus.com
- Προσεκτική επιλογή πηγών
- Γραπτή σύνοψη

3. Προσδιορισμός του σκοπού της έρευνας

- Είναι μια εστιασμένη αναδιατύπωση του προβλήματος
 - Κύριο σημείο εστίασης της μελέτης
 - Συμμετέχοντες στη μελέτη
 - Θέση ή τόπος της έρευνας
- Διατύπωση των ερευνητικών ερωτημάτων ή υποθέσεων

4. Συγκέντρωση των δεδομένων

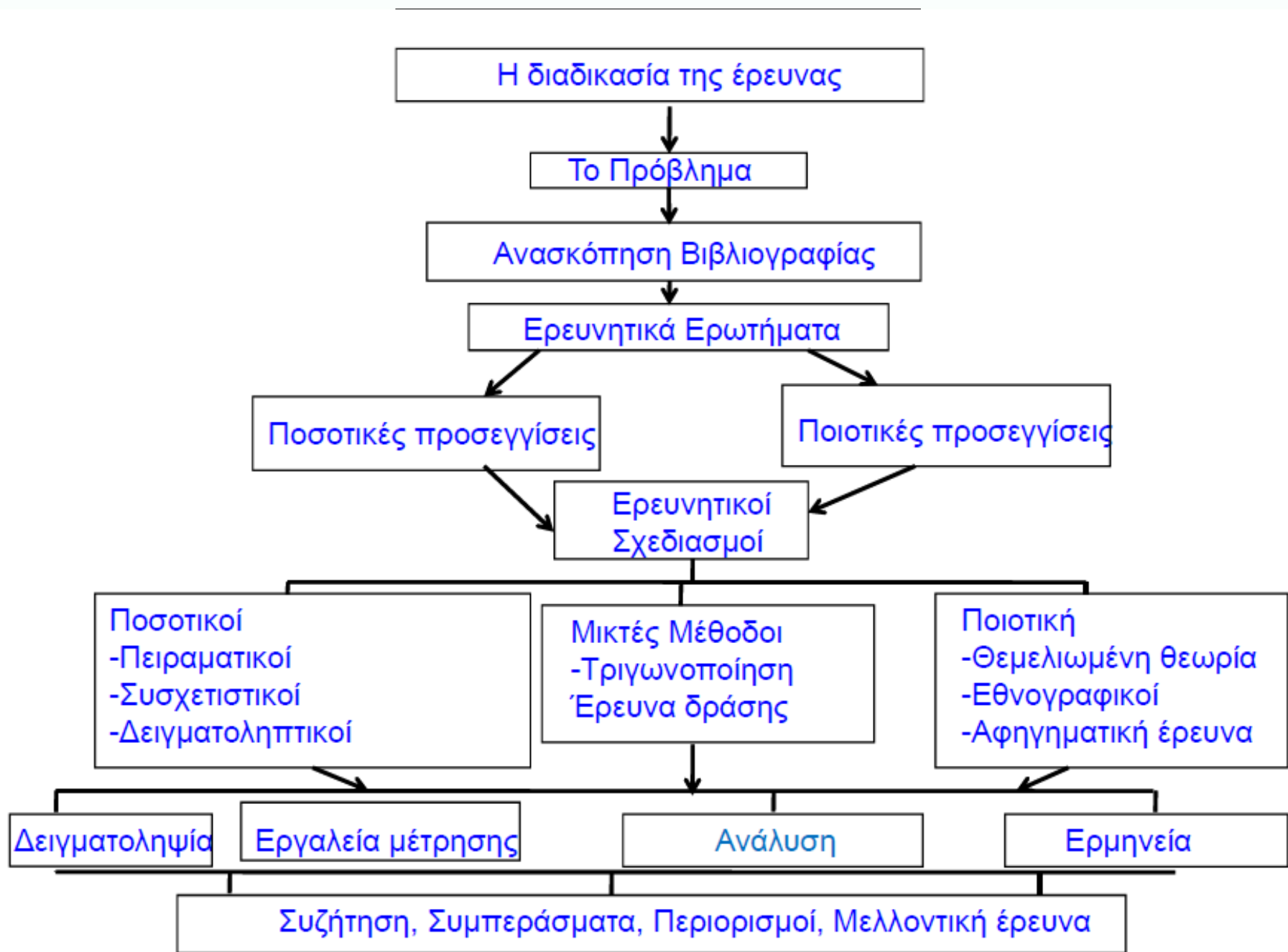
- Διαδικασία συλλογής δεδομένων
- Οι συμμετέχοντες στην έρευνα
- Εξασφάλιση αδειών (π.χ. γονέων μαθητών, Παιδαγωγικού Ινστιτούτου)
- Ανάπτυξη Εργαλείων Μέτρησης και την μέθοδο συλλογής
- Συλλογή των δεδομένων

5. Ανάλυση και ερμηνεία των δεδομένων

- «Αποσυναρμολόγηση (κοίταξε τις μεμονωμένες απαντήσεις)» και «συναρμολόγηση (ανάλυση)»
- Αναπαράσταση με πίνακες και γραφήματα
- Διατύπωση συμπερασμάτων / ευρημάτων
- Ερμηνεία - συζήτηση των ευρημάτων - συμπεράσματα πάνω στα ερωτήματα της ερευνάς

6. Αναφορά και αξιολόγηση της έρευνας

- Σύνταξη γραπτής αναφοράς
 - Επιλογή του αναγνωστικού κοινού
 - Δομή της αναφοράς
 - Γράψε την αναφορά με ακρίβεια
- Αξιολόγηση της έρευνας
 - Εκτίμηση της ποιότητας με βάση αναγνωρισμένα κριτήρια που προτείνονται από το πεδίο της έρευνας.
 - Τα κριτήρια μπορεί να προέρχονται από την ακαδημαϊκή κοινότητα, σχολικά συμβούλια,
 - κρατικές υπηρεσίες

Βασικά χαρακτηριστικά ποσοτικών προσεγγίσεων

- Περιγραφή του ερευνητικού προβλήματος (εντοπισμός τάσεων, εξηγήσεων)
- Σημαντικός ρόλος της βιβλιογραφίας για την άντληση ερευνητικών ερωτημάτων και την αιτιολόγηση της σημασίας του ερευνητικού προβλήματος
- Καθορισμός σκοπού, ερευνητικών ερωτημάτων και υποθέσεων, που περιγράφουν μετρήσιμες και παρατηρήσιμες συμπεριφορές ή δεξιότητες
- Συλλογή δεδομένων από ένα μεγάλο και αντιπροσωπευτικό δείγμα συμμετεχόντων
- Ανάλυση των δεδομένων για τάσεις, σύγκριση ομάδων, εξήγηση της σχέσης ανάμεσα σε μεταβλητές
- Συγγραφή των αποτελεσμάτων με βάση σαφώς ορισμένα κριτήρια και μια αντικειμενική, μη μεροληπτική προσέγγιση

Βασικά χαρακτηριστικά ποιοτικών προσεγγίσεων

- Περιγραφή του ερευνητικού προβλήματος μέσω της λεπτομερούς κατανόησης ενός κεντρικού φαινομένου
- Μικρός ο ρόλος της βιβλιογραφίας, μόνο για την αιτιολόγηση της σημασίας του ερευνητικού προβλήματος
- Καθορισμός σκοπού και ερευνητικών ερωτημάτων (γενικά και μεγάλου εύρους- ανοιχτού τύπου ερωτήσεις)
- Συλλογή δεδομένων από έναν μικρό αριθμό συμμετεχόντων (συνεντεύξεις)
- Περιγραφική ανάλυση των δεδομένων για την ανάδειξη θεμάτων.
- Συγγραφή των αποτελεσμάτων με τρόπο υποκειμενικό, ευέλικτο και με βάση τις προηγούμενες εμπειρίες του ερευνητή ...αλλά και με πιθανή μεροληψία.

Ομοιότητες και Διαφορές Ποσοτικών - Ποιοτικών Προσεγγίσεων

- Ομοιότητες
 - Και στα δύο είδη έχουν νόημα τα έξι στάδια της διαδικασίας της έρευνας
 - Και στα δύο είδη πρέπει να αιτιολογηθεί η σημασία του ερευνητικού προβλήματος (introduction).
 - Και στα δύο είδη χρησιμοποιούνται ως εργαλεία συλλογής δεδομένων το ερωτηματολόγιο και η παρατήρηση.
- Διαφορές
 - Στις ποσοτικές, η συλλογή των δεδομένων είναι περισσότερο κλειστού-τύπου. Στις ποιοτικές, η συλλογή των δεδομένων είναι περισσότερο ανοιχτού τύπου.
 - Οι ποσοτικές βασίζονται στη Στατιστική. Οι ποιοτικές βασίζονται στην ανάλυση λόγου.
 - Οι ποσοτικές έχουν πιο συγκεκριμένη δομή αναφοράς των αποτελεσμάτων. Στις ποιοτικές υπάρχει περισσότερη ευελιξία στον τρόπο αναφοράς των αποτελεσμάτων.

Να ακολουθήσω ποιοτική ή ποσοτική προσέγγιση;

- Ταιριάζετε το είδος της έρευνας με:
 - το υπό διερεύνηση πρόβλημά
 - το κοινό σας
 - τις εμπειρίες και την κατάρτισή σας

Διαφορές των ερευνητικών ερωτημάτων στην ποιοτική και την ποσοτική έρευνα

Χρησιμοποίησε **ποσοτική έρευνα** αν το πρόβλημα χρειάζεται:

- Την μέτρηση μεταβλητών
- Να βρεις την επίδραση των μεταβλητών στο αποτέλεσμα
- Να ελέγξεις θεωρίες οι ευρύτερα αίτια
- Να εφαρμόσεις τα αποτελέσματα σε μεγάλο αριθμό ανθρώπων

Χρησιμοποίησε **ποιοτική έρευνα** αν το πρόβλημα χρειάζεται:

- Να μάθετε για τις απόψεις των ανθρώπων που σκοπεύετε να μελετήσετε
- Να αξιολογήσει μια διαδικασία στην διάρκεια του χρόνου
- Να δημιουργήστε θεωρίες με βάση τις πεποιθήσεις των συμμετεχόντων
- Να αποκτήστε λεπτομερείς πληροφορίες από σχετικά λίγα άτομα ή ερευνητικά κέντρα

Ποσοτική προσέγγιση

Παρεμβατική Έρευνα

Εξήγηση του αν μια παρέμβαση επηρεάζει ένα αποτέλεσμα για μια ομάδα σε αντίθεση με κάποια άλλη ομάδα.

Πειραματική

Μη Παρεμβατική Έρευνα

Συσχέτιση ή σύνδεση μεταβλητών με προβλέσιμο τρόπο για μια ομάδα ατόμων

Συσχετιστική

Περιγραφή των τάσεων, στάσεων, συμπεριφορών για έναν πληθυσμό μέσα από ένα δείγμα

Δειγματοληπτική

Ποιοτική προσέγγιση

- **Εθνογραφική** - περιγραφή και ερμηνεία μιας πολιτιστικής ή κοινωνικής ομάδας ή συστήματος
- **Θεμελιωμένη θεωρία** - μια μελέτη για να ανακαλύψει ή να δημιουργήσει μια θεωρία από δεδομένα που συλλέγονται
- **Αφηγηματική** εμπειρίες των ατόμων σχετικά με μια έννοια ή φαινόμενο (case study)

Μικτές προσεγγίσεις

Συνδυασμός ποσοτικών και ποιοτικών δεδομένων για την καλύτερη κατανόηση και εξήγηση ενός ερευνητικού προβλήματος

Μικτές μέθοδοι

Χρήση ποσοτικών και ποιοτικών δεδομένων για άτομα για τη μελέτη των εκπαιδευτικών προβλημάτων που αντιμετωπίζουν στα περιβάλλοντά τους

Έρευνα δράσης

e

Ηθικές Πρακτικές

- Μάθετε σχετικά με τις διαδικασίες που εμπλέκονται στην αίτηση για έγκριση από την πανεπιστημιούπολη θεσμική αναθεώρηση της επιτροπής σας
- Λάβετε υπόψη τις κατευθυντήριες γραμμές από τις επαγγελματικές ενώσεις
- Χρησιμοποιήστε σεβασμό των διαδικασιών συλλογής δεδομένων
- Δείξτε σεβασμό στο κοινό που διαβάζουν και να χρησιμοποιούν πληροφορίες ερευνητική μελέτη
- Χρησιμοποιήστε ηθικές πρακτικές σε όλη την έρευνα (προσοχή στις αντιγραφές- **λογοκλοπή**)

Λογοκλοπή

- Πηγή προβληματισμού στα ακαδημαϊκά ιδρύματα τα τελευταία χρόνια. Η παρουσίαση έργου ή ιδεών άλλων ως δικές μας χωρίς να αναφέρουμε την αρχική πηγή.
- Κλοπή ύλης από άλλη πηγή και παρουσίασή της ως δική μας, όπως, για παράδειγμα:
 - η αγορά εργασίας από μια υπηρεσία ερευνών, μια τράπεζα εργασιών ή από κάποιον που εκπονεί εργασίες κατά παραγγελία,
 - η αντιγραφή μιας ολόκληρης εργασίας από το αυθεντικό κείμενο χωρίς να γίνεται αναφορά στην πηγή,
 - η υποβολή της εργασίας άλλου φοιτητή με ή χωρίς τη γνώση του,
- Υποβολή εργασίας που έχει γράψει κάποιος άλλος (π.χ., συμφοιτητής ή άλλος) και παρουσίασή της σαν δική σας,
- Αντιγραφή ενοτήτων υλικού από μία ή περισσότερες αυθεντικές πηγές με παροχή κατάλληλης τεκμηρίωσης (και πλήρους αναφοράς), αλλά παράλειψη των εισαγωγικών, δίνοντας έτσι την εντύπωση ότι το υλικό έχει παραφραστεί και δεν παρουσιάζεται αυτούσιο,
- Παράφραση υλικού από μία ή περισσότερες πηγές χωρίς την παροχή κατάλληλης τεκμηρίωσης.

Δεξιότητες που χρειάζονται για την έρευνα

- Επίλυση γρίφων
- Αφοσίωση
- Χρήση Βιβλιοθηκών και Ηλεκτρονικών Πηγών
- Ικανότητά στη συγγραφή και επιμέλεια

Ένα παράδειγμα έρευνας (Walberg, 1984)

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.1. Η επίδραση των διδακτικών παραγόντων στα αποτελέσματα μάθησης των μαθητών

Μέθοδος	Μέγεθος επίδρασης	Ποσοστό %
1. Ενίσχυση	1,17	88
2. Επιτάχυνση	1,00	84
3. Εκπαίδευση στην ανάγνωση	0,97	83
4. Προτροπές και ανάδραση	0,97	83
5. Τέλεια εκμάθηση των Φυσικών Επιστημών	0,81	79
6. Βαθμολογημένες εργασίες για το σπίτι	0,79	79
7. Συνεργατική μάθηση	0,76	78
8. Πειράματα ανάγνωσης	0,60	73
9. Ηθικό τάξης	0,60	73
10. Ατομική διδασκαλία	0,57	72
11. Παρεμβάσεις στο σπίτι	0,50	69
12. Προσαρμοστική διδασκαλία	0,45	67
13. Φροντιστηριακό μάθημα	0,40	66
14. Διδακτικός χρόνος	0,38	65
15. Περιβάλλον στο σπίτι	0,37	64
16. Εξατομικευμένα μαθήματα Φυσικών Επιστημών	0,35	64
17. Ερωτήσεις ανώτερης τάξης	0,34	63
18. Διαγνωστικές καθοδηγητικές μέθοδοι	0,33	63
19. Εξατομικευμένη διδασκαλία	0,32	63
20. Εξατομικευμένα Μαθηματικά	0,32	63
21. Νέα προγράμματα Φυσικών Επιστημών	0,31	62
22. Προσδοκίες Καθηγητών	0,28	61
23. Ανατιθέμενες εργασίες για το σπίτι	0,28	61
24. Κοινωνικοοικονομική κατάσταση	0,25	60
25. Μάθηση υποβοηθούμενη από Η/Υ	0,24	59
26. Ομάδα συνομηλίκων	0,24	59
27. Σειρές μαθημάτων	0,24	59
28. Υψηλή οργάνωση	0,23	59
29. Νέα προγράμματα μαθηματικών	0,18	57
30. Βιολογία με έρευνα	0,16	56
31. Ομοιογενείς ομάδες	0,10	54
32. Μέγεθος τάξης	0,09	54
33. Προγραμματισμένη διδασκαλία	-0,03	49
34. Τηλεόραση	-0,05	48
35. Ένταξη παιδιών με ειδικές ανάγκες σε κανονικά σχολεία	-0,12	45

- Ωραία ...και τι καταφέραμε με αυτό;

Ανακεφαλαίωση – Σημαντικά σημεία

- Ποιο είναι το μεγαλύτερο πλεονέκτημα της διεξαγωγής ερευνών στην εκπαίδευση για τους σχολικούς συμβούλους, τους διευθυντές και τους εκπαιδευτικούς;
- Η Έρευνα Βελτιώνει την Πρακτική
- Οι ερευνητικές ενδείξεις συσσωρεύονται αργά και σταθερά. Μία έρευνα = Καμία.
- Τα στάδια της έρευνας ακολουθούν την παρακάτω σειρά: Διατυπώνω ερωτήματα, Συγκεντρώνω δεδομένα, Ερμηνεύω αποτελέσματα, Διατυπώνω νέα ερωτήματα.